
(Наименование на училището, населено място)

Утвърждавам

Директор: _____

(име и фамилия, подпис и печат)

ПРИМЕРНА УЧЕБНА ПРОГРАМА
ПО
Български език и литература, ТРЕТИ клас
за
Избираеми учебни часове

Хорариум – 32 часа
32 седмици x 1 час
учебна **2018/2019** година

Изготвил:

(Име и фамилия на учителя)

Настоящата програма е разработена в съответствие с училищния учебен план, по който се обучават учениците от 3. клас.

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

I. Цели на обучението:

Учебната програма по БЕЛ за избираеми учебни часове в 3. клас е в пряка връзка с програмата за задължителните учебни часове по БЕЛ и осигурява надграждане на заложените в ДОС очаквани резултати. Включеното учебно съдържание е насочено към затвърдяване и задълбочаване на знанията, уменията и отношенията, свързани с езиковите, литературните и комуникативноречевите компетентности на учениците.

Чрез учебната програма по БЕЛ за избираеми учебни часове в трети клас се реализират целите на обучението по български език и литература, свързани с:

- усъвършенстване на уменията на учениците да говорят и четат правилно и изразително, да пишат грамотно и четливо;*
- разширяване в практически план на знания за езиковите и речевите единици, за промените на звуковете в различни фонетични позиции, за частите на речта (съществително име, прилагателно име, глагол, лично местоимение), за видовете изречения по цел на изказване;*
- разширяване представата за някои правописни и пунктуационни норми в българския език;*
- задълбочаване на уменията за възприемане и осмисляне на достъпни за третокласниците фолклорни, авторски и научнопопулярни текстове;*
- обогатяване на знанията, уменията и отношенията, свързани с общочовешки ценности, национална идентичност и мултикултурна компетентност;*
- развиване на уменията за ориентация в комуникативната ситуация и за устно и писмено конструиране на текст;*
- развиване на познавателните интереси и творческите способности на третокласниците.*

*Обучението по български език и литература (избираеми учебни часове) за трети клас се осъществява в **1 час седмично, 32 часа годишно**. Учебното съдържание е отразено в годишно разпределение.*

II. Очаквани резултати

Езикови компетентности – знания, умения, отношения

- Разграничава гласни и съгласни звукове и техни признаци;
- Прави проверка за правописа на гласни в неударена сричка, на звучни съгласни пред беззвучни и в края на думата;
- Проверява правописа на думи с група съгласни и на думи, при които беззвучните съгласни **с** и **т** пред звучни се чуват като звучни, но се пишат беззвучни;
- Разграничава думите с ударение от думите без ударение и ги изписва правилно;
- Разпознава частите на речта (лично местоимение, глагол и спомагателен глагол съм, съществително име и прилагателно име);
- Определя лице и число на личните местоимения и глаголите;
- Разпознава думи с близко значение – синоними;
- Определя пряко и преносно значение на думата;
- Разпознава различни по цел на изказване изречения (съобщителни, въпросителни, възклицателни, подбудителни) и ги оформя пунктуационно правилно.

Комункативноречеви компетентности – знания, умения, отношения

- Прилага правилата за речева учтивост;
- Уместно употребява изучаваните езикови средства според комуникативната ситуация;
- Прави писмено описание на растение, животно;
- Преразказва подробно съдържанието на кратък художествен повествователен текст;
- Дава примери за речева учтивост при общуване;
- Съчинява текст по дадено начало, по даден герой, по преживяна случка;
- Определя тема, заглавие, ключови думи в текста;
- Разграничава текст описание и текст повествование;
- Пише писмо – на хартиен носител и електронно по дадена тема;
- Създава текст по дадена тема;
- Интерпретира факти и идеи от научнопопулярен текст.

Литературни компетентности – знания, умения, отношения

- Ориентира се във взаимоотношенията между героите в литературно или фолклорно произведение.;
- Прави връзка между епизода и цялостния текст на произведението;
- Илюстрира с примери от текста отговора си на въпрос, свързан със съдържанието на произведението;
- Разграничава описание в художествен текст.
- Открива художествени средства (епитет, сравнение) в литературни и фолклорни произведения.

III. Специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците

Постиженията на учениците се оценяват устно или писмено във всеки учебен час. Оценката е качествена, формираща и е подкрепена от самооценката на ученика.

IV. Учебно съдържание

Учебното съдържание за **Избираеми учебни часове по БЕЛ** се реализира чрез помагалото „**Четем, пишем и общуваме на български език**“ на Издателство „Слово“. Работата с помагалото дава възможност да се разгърне потенциалът на всяко дете и обучението да се превърне в забавно приключение в света на българския език, на литературата и при съставяне на текстове.

Темите са разработени в *три направления: Литература – Четем и разбираме текстове, Езикови знания – Пишем правилно, КРК – Съставяме текстове.*

Литература – Четем и разбираме текстове по темите:	Езикови знания – Пишем правилно	Комуникативноречеви компетентности – Съставяме текстове
Книгите ни даряват със знания, мъдрост и сила. Оценяваме поведението на героите	Припомняме си строежа на езика. Звук, дума, изречение, текст	Определяме вида на текста. Тема на текста. Ключови думи в текста
Четем с разбиране текст. Задаваме и отговаряме на въпроси	Изговаряме и пишем правилно гласните в речта си	Правим подробен преразказ на приказка
Четем и разбираме мотивите за поведението на героите в басня	Изговаряме и пишем правилно съгласните в речта си	Преразказваме басня

Четем и проучваме какво казват и подсказват думите за народните празници и обичаи	Познаваме строежа на думите. Корен. Представка	Съчиняваме текст с познат литературен герой
Четем народно творчество – гатанки, народни песни и пословици	Проверяваме правописа на някои думи чрез сродни думи	Съчиняваме текст по преживяна случка
Четем и тълкуваме информация от научнопопулярни текстове	Разпознаваме и използваме лични местоимения	Съчиняваме описание на животно
Четем с разбиране откъс от роман в картинки – 1	Употребяваме правилно глаголи в речта си	
Четем с разбиране откъс от роман в картинки – 2	Употребяваме уместно съществителни и прилагателни имена	
Четем и разбираме. Научаваме нови факти	Пряко и преносно значение на думите. Синоними	
Шоу ще направим, ще се смеем, роли ще играем	Използваме уместно възклицателни и побудителни изречения в речта си	
	Разпознаваме видовете текстове според съдържанието	
	Умеем да редактираме текст	

Разработени са 28 теми, от които 12 за езикови знания, 10 са за литературно обучение, като две от тях – „Четем и проучваме какво казват и подсказват думите за народните празници и обичаи” и „Четем народно творчество – гатанки, народни песни и пословици” са предвидени за по два учебни часа. Предложените 6 теми за развитие на комуникативноречевите компетентности на третокласниците предлагат методически решения за създаване на текстове от учениците по предвидените видове текстове в учебната програма за общообразователна подготовка по предмета: подробен преразказ, съчинение по преживяване, съчинение описание, разпознаване на видовете текстове според съдържанието, определяне на темата и ключовите думи на текстовете.

За края на учебната година са предложени идеи за хумористично-забавно детско шоу, което е логически завършек на обучението по български език и литература.

Разработени са два варианта за диагностична дейност – входно ниво на знанията и компетентностите и изходно ниво.

Предложени са разнообразни иновативни учебни техники и технологии за повишаване нивото на усвояване на езиковите и литературни знания и успешното им прилагане в речева дейност.

Разработени са диагностични карти за входно и изходно ниво по БЕЛ съгласно насоките на МОН.

Учебното помагало за 3. клас има за **цел** да надгради учебното съдържание, включено в учебника по български език и учебните тетрадки, и да допринесе за развитие на езиковите, литературните, комуникативните компетентности на третокласниците. Интегрирано по своя характер, помагалото съдържа достъпни, занимателни и интерактивни упражнения. Учебните задачи са диференцирани по трудност на обучение. Чрез него се дава възможност за индивидуална, групова, екипна и проектна дейност, както и за използване на съвременните информационни и електронни средства.

Годишното тематично разпределение за ИУЧ – БЕЛ е изготвено съгласно Наредба № 5 от 30.11.2015 г. за общообразователната подготовка и е представено таблично.

ГОДИШНО ТЕМАТИЧНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ
за избираеми учебни часове по български език и литература, 3. клас
32 седмици x 1 час = 32 часа

№	Учебна седмица	Тема	Вид на урока	Основни понятия	Компетентностите като очаквани резултати	Контекст и дейности	Методи и форми на оценяване	Забележка
1.	Септември I. седм.	Л – Книгите ни даряват със знания, мъдрост и сила. Оценяваме поведението на героите	Упражнение	Книги Автор Герои Цитат Читателски дневник	Отговаря на въпроси, свързани със съдържанието на произведението. Открива образите на литературните герои. Коментира постъпките им.	Представяне книга, която е прочетена от отделни ученици по опорни точки и мнението им. Цел – засилване читателски интереси.	Устна проверка Писмена проверка	
2.	II. седм.	БЕ – Припомняме си строежа на езика. Звук, дума, изречение, текст	Упражнение	Звук – Буква Дума Изречение Текст	Разграничава звук, дума, изречение и текст. Разбира взаимовръзката между тях и ги свързва със строежа на езика.	Определяне видове звукове и букви в думите. Образуване думи от разбъркани букви. Образуване изречения от думи. Подреждане текст от изречения.	Текуща писмена проверка	
3.	Октомври III. седм.	Диагностична карта № 1. Входно ниво по БЕЛ	Проверка и оценка	Съгласно учебна програма за 2. клас	Диагностична карта № 1	Самостоятелно изпълняване задачите – диктовка, четене с разбиране, езикови задачи.	Формиращо оценяване Ученическо портфолио Самооценка	
4.	IV. седм.	БЕ – Изговаряме и пишем правилно гласните в речта си	Упражнение	Гласни Ударена и неударена сричка	Разпознава гласни звукове в крайна сричка. Прави разлика между изговор и правопис на ударени и неударени гласни звукове. Изговаря и пише правилно	Правилно изговаряне глаголи с ударена крайна и с неударена сричка и обясняване правописа. Преобразуване глаголи. Редактиране правописни	Текуща проверка Самопроверка	

					думи с гласни звукове в крайна сричка.	грешки на гласни.		
5.	V. седм.	Л – Четем с разбиране текст. Задаваме и отговаряме на въпроси	Упражнение	Откъс из „Пет приказки“, Валери Петров	Илюстрира с примери от текста отговора си на въпрос, свързан със съдържанието на произведението. Изразява емоционално-оценъчно отношение към произведението.	Четене с разбиране на откъс от приказка. С тестовите задачи откриване на художествени средства. Речникова работа. Осмисляне на текста чрез изразителен прочит и устен преразказ.	Устна проверка Писмена проверка Формиращо оценяване	
6.	VI. седм.	БЕ – Изговаряме и пишем правилно съгласните в речта си	Упражнение	Група съгласни Съгл. с и т пред звучни	Разпознава съгласни с и т пред звучни съгласни в думите. Прави разлика между изговор и правопис на съгласните с и т пред звучни съгласни. Разграничава думи със струпани съгласни.	Попълване звучни или беззвучни съгласни в края и в средата на думите. Откриване съчетания на с и т с беззвучни съгласни в думи. Писане вярно на думи с група съгласни и на съгласните с и т пред звучни съгласни. Допълване подходяща съгласна. Редактиране правописни грешки.	Текуща проверка	
7.	Ноември VII. седм.	КРК – Определяме вида на текста. Тема на текста. Ключови думи в текста	Упражнение	Тема Ключови думи Научнопопулярен текст Художествен текст	Затвърдява и усъвършенства уменията си за определяне на темата на видовете текст, като отговор на въпроса <i>За какво се говори в текста?</i> . Затвърдява начина за откриване на ключови думи.	Определяне вида, темата на текста и ключовите думи. Озаглавяване текст. Обясняване връзката между тях. Подбиране ключови думи за съчинение по картинна опора.	Текущ контрол – качествена оценка Рецензия Самооценяване	

8.	VIII. седм.	БЕ – Познаваме строежа на думите. Корен. Представка	Упражнение	Корен Представка	Разграничава и определя корена на думата като най-важната нейна значеща част. Преобразува думи, като допълва техния корен. Разграничава и определя представката като словообразуваща част на думата. Преобразува думи, като използва различни представки.	Определяне корена в думи. Групиране думи с еднакъв корен. Допълване подходящ корен в думи. Групиране думите според последната буква, с която се пишат представките. Работа с правописен речник. Редактиране на допуснати грешки.	Текущ контрол – качествена оценка Самооценяване	
9.	IX. седм.	Л – Четем и разбираме мотивите за поведението на героите в басня	Упражнение	Басня	Проследява взаимоотношенията между героите. Съпоставя постъпките, нравствените им качества. Открива логическите акценти в баснята. Чете изразително и с разбиране.	Откриване ключовите думи в баснята. Четене с разбиране. Речникова работа. Аргументиране на избор за подходящи пословици.	Устна проверка Писмена проверка Формиращо оценяване	
10.	X. седм.	БЕ – Проверяваме правописа на някои думи чрез сродни думи	Упражнение	Сродни думи	Разпознава сродни думи и се мотивира. Образова сродни думи. Прави избор за употреба на сродни думи в съответствие с конкретен езиков контекст. Знае как се проверява правописа: чрез сродни думи, чрез форми на думата, чрез правописен речник.	Определяне сродни думи. Попълване таблица със сродни думи. Проверка правописа на някои думи със сродни думи. Определяне вида на правописната особеност и избиране начин за проверка.	Текущ контрол – качествена оценка Самооценяване	
11. 12.	Декември XI. седм. XII. седм.	Л – Четем и проучваме какво казват и подсказват думите за народните празници и обичаи	Упражнение	Народни празници и обичаи	Четат се текстове за народните празници и обичаи. Проучвателска дейност – наименование на празника, как се празнува, отличителни белези, поздравя за празниците.	Четене с разбиране текстове за народни празници и обичаи. Тестови задачи. Работа по групи – проучвателска дейност. Проект. Писане на поздрав.	Устна проверка Писмена проверка Формиращо оценяване Проект	

13.	XIII. седм.	БЕ – Разпознаваме и използваме лични местоимения	Упражнение	Лични местоимения Лице и число	Знае формите на личното местоимение за лице и число. Разпознава лични местоимения в изречения и в текст. Допълва и замества подходящи лични местоимения в съответствие с конкретен езиков контекст. Открива повторения в текст и го редактира чрез заместване с лично местоимение.	Определяне лице и число на лични местоимения. Допълване в текст лични местоимения по посочено лице и число. Определяне правилна и неправилна употреба и спазване нормите за правопис на лични местоимения. Редактиране текст.	Текущ контрол – качествена оценка Самооценяване	
14. 15.	Януари XIV. седм. XV. седм.	Л – Четем народно творчество – гатанки, народни песни и пословици	Упражнение	Гатанки Народни песни Народни приказки Пословици	Акцентува се върху жанровите особености на гатанка, пословица, народна песен. Проследява взаимоотношенията, постъпки на героите, нравствените им качества. Тълкува народни мъдрости.	Четене на текстове от народното творчество. Тестови задачи. Задаване и отговаряне на въпроси и въпроси и посочване на аргументи.	Устна проверка Писмена проверка Формиращо оценяване	
16.	XVI. седм.	Л – Четем и тълкуваме информация от научнопопулярни текстове	Упражнение	Научнопопулярни текстове	Използва факти и идеи от нехудожествен текст при писмен отговор на поставени въпроси.	Четене научнопопулярен текст с разбиране. Отговаряне на въпроси с факти и данни от текста – тестови задачи.	Писмена проверка Формиращо оценяване.	
17.	XVII. седм.	БЕ – Употребяваме правилно глаголи в речта си	Упражнение	Лице Число Спомагателен глагол съм	Определя правилно лицето и числото на глаголите. Прави подходящ избор на форма за лице и число на глаголите в съответствие с конкретен езиков контекст. Редактира грешки при употреба на форми за лице и число на глаголите.	Определяне лице и число на глаголите. Свързване лицето на глаголите с подходящо лично местоимение. Допълване изречения с подходящ глагол. Редактиране.	Текущ контрол – качествена оценка Самооценяване	

18.	Февру- ари XVIII. седм.	КРК – Правим подробен преразказ на приказка	Упражнение	Преразказ	Прилага овладени начини за подготовка на подробен писмен преразказ на приказка. Устно преразказва текста. Пише подробния преразказ.	Подреждане епизоди в логическа последователност с помощта на словесна опора. Определяне за кой герой се отнасят думи от текста. Обясняване как е преразказана речта на героите. Писане на преразказа.	Писмен подробен преразказ Рецензия Писмена проверка и самооценка	
19.	XIX. седм.	Л – Четем с разбиране откъс от роман в картинки – 1	Упражнение	Роман в картинки	Проследява героите и взаимоотношенията им. Открива логически акценти в художествения текст и особеностите на детски роман в картинки. Чете изразително и с разбиране откъса от романа.	Четене на текста. Отговаряне на въпроси по съдържанието на текста. Аргументиране на мнение на основата на текста. Изпълнение на творчески задачи – проект на дневник.	Писмена проверка Формиращо оценяване Проект Самооценка	
20.	XX. седм.	БЕ – Употребяваме уместно съществителни и прилагателни имена	Упражнение	Степенуване на прилагателни имена	Разграничава съществително и прилагателно име. Може да съгласува правилно двете части на речта. Разпознава форми на степенувани прилагателни имена. Прави целесъобразен избор на степенувани прилагателни имена за допълване в изречения и в текст в съответствие с конкретен езиков контекст. Разграничава правописа на прилагателни имена с двойно н и с едно н и пише вярно.	Откриване словосъчетания от съществителни и прилагателни имена. Записване форми за степенуване на прилагателни имена. Образуване форми на прилагателни имена за род и число. Образуване прилагателни имена от съществителни. Писане правилно прилагателни имена с двойно н и едно н . Редактиране правописни грешки.	Писмена проверка Формиращо оценяване	

21.	XXI. седм.	КРК – Преразказваме басня	Упражнение	Преразказ	Прилага последователно конкретни насоки за подготовка на писмен подробен преразказ на басня. Пише преразказа.	Отговаряне на въпроси към текста. Прави се избор на думи, подходящи за преразказа. Устно и писмено преразказване.	Писмен преразказ Рецензия Самопроверка	
22.	Март XXII. седм. 01.03.	Л – Четем с разбиране откъс от роман в картинки – 2	Упражнение	Роман в картинки	Запознава се с откъс от книгата. Разбира значението на илюстрацията за по-задълбочено осмисляне на теста. Чете по роли текста.	Подбор на интересна случка с героите. Преразказване случката. Отговаряне адекватно на тестови задачи. Решаване на творческа задача – проектна дейност.	Писмена проверка Формиращо оценяване Проект Самооценка	
23	XXIII. седм. 08.03	Л – Четем и разбираме. Научаваме нови факти	Упражнение	Нехудожествен текст	Може да разграничи нехудожествени и художествени текстове по една и съща тема.	Четене на нехудожествен текст с разбиране. Тестови задачи. Представяне с таблица информацията, която съдържа текстът. Устен преразказ.	Текуща проверка Самопроверка	
24.	XXIV. седм.	КРК – Съчиняваме текст с познат литературен герой	Упражнение	Съчинение	Прилага последователно начините за подготовка на съчинението. Устно разказва съчиненото на съучениците.	Определяне герои и място на случката. Обмисляне на случката. Озаглавяване на съчинението. Разказване устно съчинение. Писане съчинението по даден герой с помощта на въпроси и план.	Писмена проверка Рецензия	
25.	XXV. седм.	БЕ – Пряко и преносно значение на думите. Синоними	Упражнение	Пряко значение Преносно значение Синоними	Прави целесъобразен избор на думи с пряко и с преносно значение в съответствие с конкретна езикова комуникативна ситуация. Съставя изречения с правилна употреба на думи с пряко и с преносно значение. Прави избор на думи, които са синоними. Създава	Определяне на думи с преносно значение, свързване с тяхното пряко значение. Свързване на думи с преносно значение с конкретни изречения. Попълване на таблица с думи от пряко и с преносно значение, употребени в текст. Откриване синоними	Текущ контрол Самооценяване	

					синонимен ред за глаголи, съществителни и прилагателни имена. Прави избор на подходящи синоними в съответствие с конкретен езиков контекст.	в текст. Писане синоними на дадени думи. Заместване с подходящ синоним думи в изречение. Решаване кръстословица със синоними.		
26.	Април XXVI. седм.	КРК – Съчиняваме текст по преживяна случка	Упражнение	Съчинение	Изпълнява творчески задачи за подготовка на съчинение по преживяна случка, като прави избор на тема или формулира самостоятелно тема. работи по план за последователност на текста. Пише съчинението.	Избиране тема и обяснява за какво напомня тя. Обмисляне: заглавие на съчинението, какво се случва, кои участват, в каква последователност се подреждат постъпките на героите. Определяне как ще завърши случката и какви чувства поражда. Писане на съчинението.	Писмено съчинение Рецензия Текуща проверка Самооценка	
27.	Април XXVII. седм.	БЕ – Използваме уместно възклицателни и подбудителни изречения в речта си	Упражнение	Възклицателно изречение Подбудително изречение Удивителен знак	Открива какви чувства изразяват различни възклицателни изречения. Свързва възклицателни изречения с комуникативна ситуация. Пише правилно удивителен знак в края. Разграничава подбудителни от възклицателни изречения.	Откриване дума, която показва какво изразяват възклицателни изречения. Допълване пропуснати препинателни знаци. Определяне вида на подбудителни и на възклицателни изречения и Редактиране на правописни и пунктуационни грешки.	Текущо оценяване Самопроверка	
28.	Май XXVIII. седм.	КРК – Съчиняваме описание на животно	Упражнение	Съчинение	Прилага начини за подготовка на писмено описание на животно. Пише описанието.	Отговаряне на въпроси по картина. Подбиране информация за животното по въпроси. Допълване подходящи думи в изречения. Записване отговори на въпроси. Писмено описание на животно.	Писмен текст Писмена проверка Рецензия	

29.	XXIX. седм.	Диагностика – Изходно ниво	Проверка и оценка	Съгласно учебна програма за 3. клас	Чете с разбиране текст, отговаря на въпроси, ниво на компетентност за овладени езикови и литературни знания от образователния минимум за 3. клас.	Изпълняване самостоятелно литературни и граматически задачи.	Формиращо оценяване Ученическо портфолио Самооценка	
30.	XXX. седм.	БЕ – Разпознаваме видовете текстове според съдържанието	Упражнение	Описание Повествование	Обяснява връзката между съдържанието на текста и неговото заглавие. Разграничава описателен от повествователен текст.	Откриване изречения в съдържанието, които не са свързани със съдържанието. Определяне подходящо заглавие, тема, ключови думи и обясняване своя избор. Сравняване текстове и избиране подходящ текстове при общуване – електронно, неелектронно, пряко и непряко общуване.	Формиращо оценяване	
31.	XXXI. седм.	БЕ – Умеем да редактираме текст	Упражнение	Редактиране	Разбира как и защо се редактира текст и може да редактира. Открива в текст допуснати грешки: в съдържанието, в употребата на думи, в правописа, при повторения.	Откриване неточно употребени думи и замяна. Допълване изречения за назоваване на дейности при редактиране. Допълване съдържание на описание с опора. Редактиране за избягване на повторения текст и поправка на правописни грешки.	Текущ контрол Проверка Самопроверка	
32.	XXXII. седм.	Л – Шоу ще направим, ще се смеем, роли ще играем	Упражнение	Драматизация	Може да изпълнява творчески задачи за създаване на конкретен продукт, свързан с драматизиране на текстове. Работи в екип.	Участва в обсъждането на въпросите: герои, думи на героите, действията според обстановка.	Оценяване изпълнението на учениците	